

Kot list . . .

Lili Novy

Kot list, v jesenskem vetru gnan,
tako bežim iz dneva v dan.
Nemir, ki veje vsepovsod,
mi venomer veli: odtod!
V katero se obračam smer,
obstanka zame ni nikjer.

A včasih vlije v pozno noč
se glas, miló šepetajoč,
svečava bela zagori —
srce spozna, zakaj trpi,
zakaj od žeje in gladu
ne najde si nikjer miru:

Še mi srce je list lahak,
ki ga vrtinči bežni zrak;
ne mara biti še težkó,
ne mara pasti na zemljó,
napiti se sokóv iz dna,
solzá in znoja slanega.

In le ni druge pomoči,
kot da srce se zapusti,
se razdeli kot list na dnu
v jeseni pozne tihem snu,
in, drugim hrana, drugim last,
se izgubi v veliko rast.

Ljubljana

Erna Muser

Prebelo mesto, gnezdo hiš in hišic,
vrtov zelenih, grde, ozke reke,
megle dušeče in zaspanih juter,
gora vabečih v smrt in pozabljenje.

Obrekovano in natolcevano,
slovenskih zmot in grehov polno mesto,
v ljubezni sanjano in v bolečini,
z grenkobo ljubljeno, ljubljansko mesto.

V megli vsa jutra tvoje belo lice
sveži se, v opoldanskem soncu
utrujeno žare se tvoje hiše;

že te zlati jesen, že pada listje —
o, vse bolj ljubljeno in vse bolj belo
boš, ko bom daleč, v srcu mi cvetelo.

Descartes

Ob tristoletnici njegovega dela

A. Sodnik

Iz Descartovih pisem je ohranjeno mesto, kjer beremo kot neposredno njegovo življenjsko izpoved besede: poglobitni smoter mojega življenja je, da napredujemo v odkrivanju resnice. Po njegovem mnenju naj bi se vsak, ki ljubi resnico, vsaj enkrat v življenju vprašal, kaj je spoznavanje in kje so njegove meje. Taka mesta nam izpričujejo, kako je doživel vprašanje resnice kot osrednje vprašanje življenja sploh in filozofije posebej. Potrjuje pa to tudi njegova osebnost in njegovo delo. Že mislečeva osebnost izžareva poseben, v zgodovini filozofov redko dosežen čar: je to globoka resnoba in skromnost človeka, ki hoče biti le opazovalec sveta in življenja (*spectator vitae et mundi*), pa poseže do zadnjih, končnih temeljev in nam nakaže miselno pot iz lastne duše v vesoljstvo pojavov. To je pomen Descartesovih slovitih Meditacij. A njemu ni bilo na tem, da nam to pot samo nakaže ali jo izdelava, vse bolj mu je bilo na tem, da pokaže, kako naj jo doživimo. Zato ne dobimo njegovega spisa, ki bi bil samo metodologija, samo določen kašipot raziskovanja (kar je n. pr. Baconov *Organon*); Descartesovi spisi izražajo osebnost avtorja, ki u č i r a z m i š l j a t i, ki ne podaja določene filozofske doktrine, temveč filozofira. Šele tedaj, če pritegnemo vse njegove spise, tudi za njegov nazor izredno pomembno korespondenco, dobimo potrebno gradivo, da rekonstruiramo to, kar se lahko imenuje Descartesov filozofski sistem.

Descartes je živel na prelomu 16. in 17. stoletja, torej v dobi, ki je šele iskala lastnih idejnih osnov, in zato je živo občutil potrebo, da pregleda to, kar je prejel kot duhovno zapuščino preteklosti, namreč izsledke znanstvenega prizadevanja srednjega veka in renesance. Prav radi Descartesovega odnosa do duhovne tradicije nam postane razumljiva dinamika njegovega lastnega dela. Proti temu nič ne govori znano dejstvo, da ni priznaval neposredne odvisnosti lastnih nazorov od tujih avtorjev. Nekaterim je to celo nesimpatična črta njegovega značaja, češ da kaže na pomanjkljivo resnicoljubnost. Koliko nerazumevanje njegove osebnosti! Neposredne odvisnosti,